

**ПрАТ «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

з дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ»

(для бакалаврів)

Київ-2016

Підготовлено доцентом кафедри філософії та політології *Чирковою О.А.*

Затверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 4 від «24» листопада 2016 р.)

Схвалено Вченою радою Українсько-Азербайджанського Інституту соціальних наук і самоврядування Г. А. Алієва МАУП (протокол № 4 від 24 листопада 2016 р.)

Чиркова О.А.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» (для бакалаврів, спеціалістів). – К. : МАУП, 2016. – 38 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, зміст самостійної роботи з дисципліни «Історія української та зарубіжної культури», теми контрольних робіт, теми рефератів, вказівки до написання контрольних робіт та рефератів, тестові завдання, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2016

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Не існує загальноприйнятого визначення поняття слова «культура». «У широкому розумінні цього слова, — писав видатний український культуролог-емігрант Дмитро Антонович, — культурою вважають все, що має людина чи громада людей не від природи, а вже від власного розуму і власної творчості, як в царині матеріальній, так і духовній, в царині громадського життя, звичаїв та побуту». Під приблизно таким самим кутом зору розглядає культуру і Мирослав Попович. У своїй роботі «Раціональність і виміри людського буття» автор стверджує: «Культура являє собою сферу життєдіяльності людини, в якій вона причетна до цінностей, вироблених історією, — споживає і творить їх. Культура є простір, в якому проходить людське життя від народження до смерті». І Д.Антонович, і М.Попович сходяться в тому, що культурний розвій народів проходить у процесі їх постійних взаємовпливів. Понад те – чим більше різних впливів акумулює в собі культура народу, тим культурнішим є той народ. Хоч, звичайно, бездумне й беззастережне «всмоктування» чужої культури не є безпечним, в чому ми маємо нагоду переконалися сьогодні, під жорстокою і цинічною навалою так званої масової культури, полишеної, до речі, будь-яких національних ознак (так само, як не мають національних ознак хвороби й епідемії).

Метою вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» є висвітлення основні концепції розвитку культури українського народу в контексті зарубіжної культури, а також аналіз культур у їхньому взаємозв'язку.

Завдання вивчення дисципліни – оволодіння основними термінами та поняттями української та зарубіжної культурології; набуття знань щодо головних вітчизняних та світових культурологічних концепцій, їх авторів та центральних положень; визначення спільних та відмінних рис між різними культурами в міжкультурному світовому діалозі, використовуючи компаративний метод.

У результаті вивчення дисципліни «Історія української та зарубіжної культури», **студент повинен знати**: основні поняття української та зарубіжної культурології; теоретичні та методологічні основи предмету; головні проблеми вітчизняних та світових культурологічних досліджень; взаємозв'язок культурних та природних явищ; співвідношення культури й цивілізації; сутність динаміки культури, культурних орієнтацій, феноменів масовості та елітарності в культурі; сутність культурного діалогу між українською національною та зарубіжною культурою.

Підготовлений студент повинен вміти: володіти головними культурологічними поняттями; орієнтуватися в основних культурологічних концепціях і напрямках; логічно аналізувати культурні процеси в розвитку націй, особливо стосовно українського етнопонаціонального культурного процесу; самостійно робити висновки і узагальнення з провідних культурологічних проблем.

Предмет вивчення «Історія української та зарубіжної культури» взаємопов'язаний із іншими дисциплінами, знання яких необхідно студенту для

вивчення курсу – предмет має структурні зв'язки з такими дисциплінами як «Всесвітня історія» та «Історія України», «Філософія» та «Історія філософії», «Етика та естетика», «Релігієзнавство». Знання з цих дисциплін повинні допомагати студентам виробити теоретичні, етнонаціональні та естетичні погляди на культуру як вияв людського духу, емоції і розуму.

З огляду на складність матеріалу дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» та її творчий зміст, велика увага приділяється самостійній роботі студента, від якого вимагається в першу чергу знання класичних поглядів на проблеми, окреслені в межах курсу, та вміння досліджувати першоджерела.

Зміст самостійної роботи студента над темами в межах дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» визначається її навчальною програмою, методичними матеріалами, завданнями для написання контрольних та реферативних робіт, тестами, а також орієнтовними питаннями для загального обговорення та дискурсу. Забезпечується самостійна робота студента працями, визначеними як першоджерела, для обов'язкового опрацювання, системою навчально-методичних засобів (підручником, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій викладача, практикумом тощо). Методичні матеріали передбачають можливість самоконтролю з боку студента, його здатність до опрацювання як наукової, так і публіцистичної та художньої літератури.

Самостійна робота студента над засвоєнням навчального матеріалу з дисципліни «Історія української та зарубіжної культури» може виконуватися у бібліотеці МАУП, ЦНБ імені І.В. Вернадського, у віртуальних бібліотеках мережі Internet. Перевіряється засвоєння найважливіших і найскладніших питань у формі загальної дискусії та обговорень в аудиторії.

Самостійна робота студентів над темами в межах дисципліни «Історія української та зарубіжної культура» передбачає:

1. самостійне вивчення частини курсу шляхом конспектування лекцій, написання контрольних, рефератів, повідомлень, виступів на семінарських заняттях;
2. роботу з першоджерелами наукового й публіцистичного характеру, підручниками та періодичною літературою;
3. позааудиторну роботу – участь в обговореннях важливих питань на студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах тощо.

Самостійна робота контролюється так само, як і навчальний матеріал, який опрацьовується під час навчальних занять.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ з дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ТА ЗАРУБІЖНОЇ КУЛЬТУРИ»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Теорія світової та національної культури.

Тема 1. Культурологія як галузь наукового знання.

1. Визначення поняття «культура» (Е. Тайлор, «Первісна культура»).
2. Розвиток терміну «культура» в історії.
3. Походження терміна «культурологія» (Л. Уайт).
4. Етнографія, релігієзнавство, мистецтвознавство, історія науки і техніки, етика, естетика в структурі культурологічного знання.
5. Функції культурології: пізнавальна, світоглядна, методологічна, виховна.
6. Культурологія та глобальні проблеми людства на рубежі ХХІ ст.
7. Актуальні проблеми вивчення культурологічних дисциплін.

*Література основна [8; 44; 63; 71]
Додаткова [100; 101; 102; 103; 106]*

Тема 2. Основні напрями світової та вітчизняної культурологічної думки.

1. Структурно-функціональний напрям культурології.
2. Проблема культури у фрейдизмі та неофрейдизмі (Е. Фромм, К. Юнг, А.Адлер).
3. «Символічні» концепції культури (Д. Діболт, Е. Кассіер, К. Леві-Стросс).
4. Культурна антропологія (Л. Уайт).
5. Гра як першоджерело культури в концепції Й. Гейзінга.
6. Екзистенціалістські інтерпретації культури (К. Ясперс, М. Гайдеггер, А.Камю).
7. Ортега-і-Гассет про дегуманізацію культури.
8. Теологічне розуміння культури (П. Тілліх, М. Бердяєв, А. Шептицький).
9. Моралістичний напрям культурології (Г. Манн, Г. Гессе, А.Печчеї).
10. Еволюціоністські концепції культури.
11. Ідея циклічного розвитку культури (М. Вебер, О. Шпенглер, А. Тойнбі).
12. Культура в контексті вчення про космопланетарний феномен людини (В.Вернадський, К. Цюлковський, П. Тейяр де Шарден).
13. Особливості формування та розвитку культурологічної думки в Україні.
14. Проблеми культури в філософській спадщині Київської Русі (Іларіон Київський, Володимир Мономах).

15. Символічна інтерпретація культури у філософії Григорія Сковороди.
16. Культурологічна думка в Києво-Могилянській академії.
17. Культурологічна спадщина П. Куліша, М. Костомарова.
18. Фольклор як джерело національної культури в працях І. Нечуя-Левицького.
19. Культурологічна концепція М. Драгоманова.
20. Іван Франко та розробка цілісної концепції української культури.
21. Послідовність викладу історії української культури в працях М. Грушевського.
22. Концепція культури Д. Донцова.
23. Культурологічні погляди М. Хвильового.
24. І. Огієнко та І. Крип'якевич як теоретики та історики української культури.
25. Культурологічні дослідження в повоєнні роки (Д. Антонович, Д. Дорошенко, Д. Чижевський, Є. Маланюк, М. Семчишин).

*Література основна [20; 27; 44; 46; 59; 67; 72; 77]
Додаткова [100; 101; 102; 103; 106]*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

Історія зарубіжної культури.

Тема 3. Культура первісного суспільства.

1. Антропосоціогенез: виникнення та розвиток первісних форм суспільства.
2. Релігійні уявлення (магія, фетишизм, анімізм, тотемізм), обряди, табу.
3. Первісне мистецтво.
4. Неолітична революція.
5. Виникнення міст і державних інститутів.
6. Найдавніші центри аграрної культури: Близький Схід, Долина Нілу, Кавказ, Мала Азія.
7. Велике переселення народів. Формування етносів.
8. Винайдення писемності: піктографія, ідеографія, фонографія.
9. Виникнення ремесел і торгівлі.
10. Місце культури первісного суспільства в історії світової культури.

*Література основна [44; 60; 63; 71]
Додаткова [97; 98; 99; 100]*

Тема 4. Культура народів Стародавнього Сходу.

1. Культура Стародавнього Єгипту.
2. Культура Стародавньої Індії.
3. Культура Китаю.

4. Культура Японії.
5. Культура арабського Сходу.

*Література основна [9; 11; 18; 41; 44; 57; 53; 63; 67]
Додаткова [81; 84; 93; 94; 95]*

Тема 5. Антична культура.

1. Основні риси античної культури.
2. Крито-мікенська культура як попередниця античної культури та її зв'язок з культурою стародавнього Сходу.
3. Архаїчний, класичний та елліністичний етапи культурного розвитку Стародавньої Греції.
4. «Золоте століття» Перикла та афінська демократія.
5. Гуманістична сутність античної грецької культури, її вплив на становлення європейської цивілізації.
6. Культура Давнього Риму.
7. Римська держава і право.
8. Римська міфологія, її зв'язок із міфологією Греції.
9. Релігійні вірування і культи.
10. Наука і філософія.
11. Виникнення християнства й криза античної культури.
12. Античний світ і Україна.

*Література основна [34; 35; 44; 47; 62; 63; 71]
Додаткова [82; 90]*

Тема 6. Культура Візантії.

1. Особливості суспільного буття та культури Візантії.
2. Християнство як ідеологічна основа візантійської культури.
3. Систематизація християнського богослов'я: Іоан Дамаскін, Феодор Студит.
4. Архітектура й мистецтво Візантії V - VIII ст.
5. Вплив візантійської культури на культуру Київської русі.

*Література основна [44; 61; 63; 71]
Додаткова [91; 93; 94; 95; 96; 97]*

Тема 7. Культура Західноєвропейського Середньовіччя.

1. Характерні риси культури Середньовіччя. Становлення єдиної європейської культури.
2. Мислителі і християнські письменники: Григорій Ніський, Августин Блаженний, Фома Аквінський, Боецій.

3. Середньовічна наука.
4. Лицарство як моральний та естетичний ідеал епохи.
5. Романська культура та готичний стиль.
6. Середньовічний героїчний епос: «Пісня про Нібелунгів», «Пісня про Роlanda», легенда про Тристана та Ізольду.
7. Музика, театр Середньовіччя.

*Література основна [5; 15; 19; 4; 61; 63; 71; 77]
Додаткова [92; 93; 94; 95; 100]*

Тема 8. Культура доби Відродження.

1. Загальна характеристика культури епохи Відродження: виникнення течій, наукові відкриття.
2. Художня література епохи Ренесансу: Данте Аліґ'єрі, Франческо Петрарка, Джованні Боккаччо, Франсуа Рабле, Мігель де Сервантес, Фелікс Лопе де Вега, Вільям Шекспір.
3. Неоплатонізм як філософська основа ренесансного світогляду. Філософія Миколи Кузанського. Лоренцо Валли, П'єрро Помпонаці.
4. Мистецтво високого та пізнього Відродження: Джотто ді Бондоне, Сандро Ботічеллі, Леонардо да Вінчі, Рафаель Санті, Тиціан.
5. Західноєвропейський ренесанс і Україна.

*Література основна [5; 13; 44; 54; 61; 63; 71]
Додаткова [83; 118]*

Тема 9. Реформація і становлення культури Нового часу. Духовна культура доби Просвітництва (XVIII ст.)

1. Реформація як етап на шляху культурної еволюції людства. М. Лютер, Ж.Кальвін, Е. Роттердамський.
2. Протестантська етика.
3. Великі географічні відкриття і колонізація Нового Світу.
4. Поширення друкарства.
5. Наукова революція. М. Копернік, І Кеплер, Г. Галілей, У. Гарвей.
6. Індуктивний метод Ф. Бекона і розвиток природознавства. І. Ньютон.
7. Бароко та класицизм. Караваджо, Л. Берніні, Веласкес, Рубекс, Рембрант, Ф.Гальс.
8. Формування нових світоглядних орієнтирів, започаткованих науковою революцією XVI – XVII ст. Розвиток природничих наук та філософії.
9. Ідеологія Просвітництва: раціоналізм. Раціоналістична філософія. Р.Декарт. Діячі Просвітництва: Вольтер, Монтеск'є, Ламетрі, Гельвецій, Дідро, Даламбер, Гольбах, Руссо.
10. Основні типи художнього мислення європейської культури: класичний,

романтичний і реалістичний.

11. Французька класична драма: Кориель, Расін, Мольєр.
12. Зародження класичної музики: Бах, Гендель, Глюк, Гайдн, Моцарт.

*Література основна [1; 14; 44; 60; 61; 63; 71]
Додаткова [84; 92; 95]*

Тема 10. Західноєвропейська культура XIX століття. Культурна ситуація XX століття.

1. Найвидатніші наукові і технічні досягнення XIX ст.
2. Німецька класична філософія та її роль у самоусвідомленні нової епохи.
3. Від романтизму до реалізму. «Фауст» Гете, Діккенс, Стендаль, Бальзак.
4. Мистецтво імпресіонізму. Живопис: Едуард Мане, Клод Оскар Моне, П'єр Огюст Ренуар, Едгар Дега. Музичний імпресіонізм: Клод Дебюссі.
5. Особливості стилю модерн. Символізм як естетико-філософська основа модерну.
6. Еволюція імпресіонізму і символізму в мистецтві. Постімпресіонізм.
7. Завершення класичного етапу розвитку музики. Бетховен.
8. Позитивізм і прагматизм - філософія утилітаристської свідомості.
9. Новий стиль в архітектурі – конструктивізм.
10. Риси культури XX століття. Зростання ірраціоналістичних тенденцій у філософії та мистецтві.
11. Виникнення кіномистецтва.
12. Авангардизм у театрі: театр абсурду.
13. Виникнення художніх течій: кубізму, фовізму, експресіонізму, футуризму, дадаїзму, сюрреалізму, абстракціонізму.
14. Екологічна криза. Формування нового планетарного мислення. Екологічна етика.
15. Модернізм у другій половині XX ст. Постмодернізм.
16. Масова культура та її роль у сучасному суспільстві.
17. Символізм, експресіонізм в європейському театрі.
18. Архітектурні пошуки XX ст.
19. Становлення світової культури.
20. Феномен контркультури. Молодіжні субкультури (хіппі, панки, рокери).

*Література основна [31; 44; 60; 61; 63; 65; 66; 71]
Додаткова [; 93; 94; 95; 99]*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

Культура українського народу: історія та сучасність.

Тема 11. Феномен української національної культури.

1. Методологічні проблеми дослідження української національної культури. Проблема періодизації історії української культури.
2. Українознавство, основні етапи його становлення та розвитку. Проблема етногенезу українців.
3. Природні, духовні, соціально-економічні передумови формування українського етносу. Мовні та психологічні особливості українців. Українська ментальність.
4. Історико-етнографічне районування України та його вплив на культуру. Основні Історико-етнографічні зони: Наддніпрянщина, Поділля, Полтавщина, Слобожанщина, Полісся, Прикарпаття, Волинь, Закарпаття, південь України.
5. Етнографічні групи українців. Етнічний склад населення України.

*Література основна [2; 17; 20; 21; 37; 38; 39; 44;
50; 51; 63; 67; 69; 71; 73; 79]
Додаткова [81; 89; 92; 102]*

Тема 12. Передслов'янське населення України і його культура. Стародавня культура східних слов'ян.

1. Основні концепції походження слов'ян. Джерела вивчення культури стародавніх слов'ян. Основні етапи розвитку стародавньої культури східних слов'ян.
2. Трипільська культура. Особливості трипільського мистецтва.
3. Доіндоєвропейці та індоєвропейці на території України.
4. Кимерійці як продовжувачі трипільської культури.
5. Скіфська доба на території України. Скіфське мистецтво.
6. Сармати.
7. Грецькі колонії на території України.
8. Впливи Риму.
9. Україна та «велике переселення народів» у II – IV ст. н.е.
10. Ранні релігії стародавніх слов'ян: анімізм, фетишизм, тотемізм, магія, землеробські культи, шаманство.

*Література основна [2; 17; 20; 21; 37; 38; 39; 44; 50; 51; 63; 67; 71; 73; 79]
Додаткова [81; 85; 87; 89; 92; 102]*

**Тема 13. Становлення української культури
та культура Київської Русі.**

1. Проблема генезису східнослов'янських племен. Письмові джерела про словенські племена в I-II ст. н. е.
2. Венеди, склавини, анти.
3. Зарубинецька (II ст. до н.е. - II ст. н.е.) та черняхівська (II - V ст. н.е.) культури.
4. Соціально-економічні та історичні умови формування Київської Русі.
5. Прийняття християнства.
6. Виникнення писемності, розвиток освіти, науки і культури на Русі. Церковнослов'янська мова, давньоруська література («Остромирове Євангеліє», «Ізборники» - 1073, 1076 рр., «Повість временних літ», «Поученіє Володимира Мономаха», «Житія», «Києво-Печерський Патерик», паломницька література, «Слово о Полку Ігоревім», перекладна література).
7. Слов'янський правовий кодекс XI – XII ст. – «Руська правда».
8. Народне світосприйняття, його відображення в пам'ятках народної мудрості – обрядова поезія, прислів'я, заговори, народні пісні, легенді., билинний епос.
9. Образотворче мистецтво. Архітектура. Театральне мистецтво. Музика. Декоративно-ужиткове мистецтво.
10. Монголо-татарська навала та її наслідки для культурного розвитку Русі.

*Література основна [2; 7; 10; 37; 38; 39; 44; 50; 59; 67; 70; 73]
Додаткова [85; 87]*

**Тема 14. Культура Галицько-Волинського князівства
та польсько-литовської доби.**

1. Основні осередки соціального й культурного життя у Галичині та на Волині в XII - XIII ст. Утворення Галицько-Волинського князівства.
2. Освіта і наука. Школи: ремісничі, приходські, вищі. Навчальні заклади: Острозька академія, Львівська і Київська братські школи, Київська академія, Києво-Могилянська академія. Зв'язки з західноєвропейською наукою.
3. Соціально-політична і культурна ситуація у польсько-литовську добу.
4. Книгодрукування.
5. Література: оригінальна, повчальна, літописи. Антикатолицька й антиуніатська українська полемічна література.
6. Живопис, художні ремесла. Художні осередки: жовківська, чернігівська, новгород-сіверська малярські школи.
7. Архітектура та мистецтво. Ювелірне та музичне мистецтво. Дерев'яна архітектура: волинська, галицька, гуцульська, буковинська школи.

*Література основна [2; 21; 29; 30; 36; 44; 50; 59; 63; 67; 70; 71; 73]
Додаткова [88; 101]*

Тема 15. Розвиток та самобутні риси української культури Козацької доби.

1. Козацтво як явище історії та культури. Козацька форма державності.
2. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Специфіка національного варіанту бароко у літературі, театрі, музиці, архітектурі.
3. Просвітницька діяльність братств та братських шкіл.
4. Розвиток усної народної творчості (думи), національно-визвольні мотиви в козацьких думах, моральні настанови у циклі побутових дум. Кобзарство.
5. Освіта та шкільництво Гетьманщини й Слобідської України. Видатні вчені і діячі Києво-Могилянської академії.
6. Віршова сатира, історична драма, інтермедія, вертепна драма.
7. Особливості розвитку архітектури і образотворчого мистецтва Козацької доби.

*Література основна [2; 3; 4; 6; 23; 28; 37; 39; 49; 55; 58; 74]
Додаткова [89; 92; 103]*

Тема 16. Національна культура ХІХ – початку ХХ ст.

1. Українська суспільна думка ХІХ – початку ХХ ст.: розвиток науки і філософії. Розвиток основних напрямів культурної творчості на початку ХХ ст.
2. Література, образотворче мистецтво, музика, театр. І.Котляревський «Енеїда», Творчість Маркіяна Шашкевича. «Руська трійця», «Русалка Дністровая».
3. Київські романтики і Кирило-Мефодіївське братство.
4. Творчість Т. Шевченка.
5. Валуєвський, Енський укази та їх наслідки.
6. М.Костомаров, «Книга буття українського народу».
7. Київська громада і діяльність М.Драгоманова в 70-80-х рр.
8. Українська музична культура в другій половині ХІХ ст. Микола Лисенко.
9. Стиль модерн в Україні.
10. Український живопис другої половини ХІХ ст.
11. Архітектура і пошуки національного стилю: неоукраїнський стиль, необароко, модерн. Українська скульптура початку ХХ ст.
12. Український професійний театр.

*Література основна [9; 12; 16; 17; 20; 21; 26; 27; 33; 37;
40; 43; 46; 48; 68; 80]
Додаткова [89;92; 98; 104; 106; 107]*

Тема 17. Українська культура ХХ – початку ХХІ ст.ст.

1. Культурний рух періоду Центральної Ради. Формування української національної школи.
2. Гетьманат. Створення української вищої школи. Українська Академія Наук. Д. Багалій, А. Кримський, Ст. Смаль-Стоцький, В. Вернадський, М. Туган-Барановський.
3. Українізація та її значення для культурного процесу. Микола Зеров і Микола Хвильовий. Боротьба О.Шумського проти русифікаторства.
4. Літературні процеси в Україні. Пожвавлення літературного життя в період українізації. Літературні об'єднання «Плуг», «Гарт», «Валліте», «Молодняк» та ін.
5. Театральне мистецтво і музична культура. Діяльність музичного товариства ім. Леонтовича. Творчість українських композиторів: Л. Ревуцького, Б.Лятошинського, В. Косенка, М. Вериковського, Г. Хоткевича, К.Богуславського та ін.
6. Створення українського кіномистецтва, творчість О. Довженка.
7. Архітектура і образотворче мистецтво. Мистецька «школа Бойчука».
8. Українське образотворче мистецтво Галичини: Іван Трупі, Олекса Новаківський, Петро Холодний. Музичне і театральне життя. Станіслав Людкевич.
9. Репресивні акції сталінізму та їх трагічний вплив на розвиток української національної культури 20-50-х рр.
10. Український культурний процес в еміграції. Українська культура 50-70-х рр.
11. Українська державність як необхідна передумова національно-культурного відродження. Українська культурна парадигма другої половини ХХ ст.
12. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Суперечливий характер культурного процесу в сучасних умовах. Українські культурні традиції та сучасність.

Література основна [9; 12; 17; 20; 27; 33; 37; 40; 43; 48; 68; 80]

Додаткова [92; 98; 104; 106; 107]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Поняття і сутність культури; функції культури; методологічні засади розуміння культури.
2. Культурологія як самостійна галузь знання: витоки та розвиток.
3. Основні зарубіжні культурологічні концепції.
4. Основні вітчизняні культурологічні концепції.
5. Форми прояву первісної культури.
6. Антропосоціогенез первісного суспільства.
7. Особливості культури Стародавнього Сходу.
8. Культура країн арабського Сходу.
9. Темі і жанри театрального мистецтва Стародавньої Греції.
10. Жанри римської літератури.
11. Загальна характеристика культури Візантії.
12. Характерні риси культури Середньовіччя.
13. Романська культура, готичний стиль.
14. Загальна характеристика культури епохи Відродження: виникнення течій, наукові відкриття.
15. Мистецтво високого та пізнього Відродження.
16. Барокова культура Європи.
17. Реформація і контрреформація та їх слід у культурі.
18. Загальна характеристика культури епохи Просвітництва.
19. Основні типи художнього мислення європейської культури: класичний, романтичний і реалістичний.
20. Мистецтво імпресіонізму.
21. Особливості стилю модерн.
22. Авангардизм у мистецтві: новий театр, драматизм у живописі, виражальні засоби у музиці
23. Джерела вивчення культури стародавніх слов'ян. Основні етапи розвитку стародавньої культури східних слов'ян.
24. Особливості трипільської культури.
25. Скіфська культура.
26. Характеристика Черняхівської культури та її особливості.
27. Основні осередки соціального і культурного життя у Галичині та на Волині в XII – XIII ст.
28. Культурна ситуація в Україні у польсько-литовську добу.
29. Характеристика феномену української історії – Запорізької Січі.
30. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво.
31. Здобутки української літератури XIX ст.
32. Основні літературні течії 20–30-х років XX століття в Україні та їх представники.
33. Українська культурна парадигма другої половини XX століття.
34. Основні риси нової соціально-культурної ситуації в Україні у сучасних умовах.

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Культура та природа.
2. Проблеми традиції та новації в культурі.
3. Філософія культури Дмитра Чижевського.
4. Духовні цінності давніх цивілізацій Близького Сходу (Єгипет, Месопотамія, Вавилонія).
5. Веди – основна релігійно-міфологічна пам'ятка давньоіндійського суспільства.
6. Вплив конфуціанства на формування духовних цінностей народів Далекого Сходу.
7. Ритуал у культурному житті народів далекосхідного регіону.
8. Особливості образотворчого мистецтва Китаю та Японії.
9. Коран як пам'ятка світової культури.
10. Іслам в обрядово-побутовій культурі арабських народів.
11. Скарби поетичної майстерності в культурній спадщині народів арабo-мусульманського світу.
12. «Іліада» та «Одіссея» як пам'ятки античної культури.
13. Міфологічні засади античної культури.
14. Класична давньогрецька драматургія та її місце в історії світової культури.
15. Давньогрецька архітектура як культурний феномен.
16. Давньогрецькі олімпійські ігри як явище культури.
17. Давньогрецька філософія та її впливи на світову культуру.
18. Культура раннього Риму.
19. Давньоримська література «золотого віку» (I ст. до н.е. – поч. I ст. н. е.).
20. Жанри римської літератури.
21. Особливість архітектури часів Римської імперії.
22. Античні сюжети в українській літературі та образотворчому мистецтві.
23. Античні пам'ятки України.
24. Загальна характеристика культури Візантії.
25. Культурно-історичне значення Візантії.
26. Вплив християнського світорозуміння на цінності та ідеали Візантії.
27. Досягнення візантійської літератури.
28. Характерні ознаки середньовічного світосприйняття.
29. Філософія, наука та освіта Середньовічної епохи.
30. Жанри середньовічної літератури.
31. Виникнення схоластики.
32. Теми і жанри середньовічного театру.
33. Готика як художньо-естетичний стиль середньовіччя.
34. Лицарство як моральний-та естетичний ідеал середньовічної культури.
35. Культура раннього Ренесансу та його представники.
36. Леонардо да Вінчі та його місце в культурі Ренесансу.
37. Північне Відродження та його представники.
38. Маньєризм як художній стиль доби пізнього Ренесансу.
39. Нікколо Макіавеллі та його соціально-політична концепція.
40. Бароко як стиль архітектури та образотворчого мистецтва.

41. Західноєвропейське бароко та Україна.
42. Стиль рококо як явище європейської культури.
43. Класицизм як художньо-естетичний принцип, його особливості та здобутки.
44. Й. Бах та становлення європейської класичної музики.
45. Імпресіонізм як напрям образотворчого мистецтва.
46. Символізм та його місце в культурі XIX-XX ст.
47. Кіномистецтво як феномен культури XX ст.: історія та здобутки.
48. Сюрреалізм та його місце в культурі XX ст.
49. Молодіжні субкультури другої половини XX ст.
50. Феномен рок-культури.
51. Міграційна та автохтонна теорії походження українського народу.
52. Передслов'янське населення України, його матеріальна та духовна культура.
53. Особливості культури слов'янської доби в історії стародавньої України (від держави антів до Княжої Русі).
54. Дохристиянська, культура України-Русі.
55. Вплив християнства на духовну культуру Київської Русі.
56. Літературні пам'ятки Київської Русі, їх історичне значення.
57. «Повість временних літ» – видатна пам'ятка духовної культури Київської Русі.
58. Архітектура і образотворче мистецтво Київської Русі.
59. Усна народна творчість як елемент духовної культури українського народу.
60. Початок книгодрукування в Україні.
61. Церковна та культурно-просвітницька діяльність Л. Могили.
62. Козацькі літописи - визначна пам'ятка духовної культури України.
63. Козацьке бароко та його характерні риси.
64. Діяльність братських шкіл в Україні.
65. Полемічна література в Україні кінця XVI – першої половини XVII ст.
66. Творчий внесок Г.Сковороди в духовну культуру українського народу.
67. Гуманізм української національної ідеї та її розвиток на різних етапах національно-культурного розвитку в Україні.
68. І. П. Котляревський – визначний діяч української культури,
69. Т. Г. Шевченко та розбудова української культури в XIX ст.
70. Ідеї українського відродження в діяльності Кирило-Мефодіївського товариства.
71. Ідеї українського національно-культурного відродження у творчості Олександра Потебні.
72. М. П. Драгоманов і національно-культурне відродження в Україні другої половини XIX ст.
73. І. Франко – видатний діяч української культури.
74. Творчий внесок Лесі Українки у духовну культуру українського народу.
75. Українська греко-католицька церква та національно-культурне відродження в Галичині.
76. Діяльність «Руської трійці» на ниві національно-культурного відродження Галичини.
77. М. С. Грушевський і національно-культурне відродження в
78. Україні кінця XIX – початку XX ст.

79. Микола Лисенко – визначний діяч музичної культури України.
80. Культурно-просвітницька діяльність Наукового Товариства імені Т.Г.Шевченка.
81. Українізація в 20-х роках та її значення для культурного розвитку України.
82. «Розстріляне відродження» 20-30-х років ХХ.
83. Микола Хвильовий – визначний діяч «розстріляного відродження».
84. Олександр Довженко – основоположник українського кіномистецтва.
85. Леонід Курбас і українське театральне мистецтво 20-х років ХХ ст.
86. Репресивні акції сталінізму та їх трагічний вплив на українську національну культуру.
87. Стрілецький епос та його місце в українській культурі ХХ ст.
88. Митрополит Української Греко-католицької церкви Андрей Шептицький – визначний діяч духовної культури українського народу.
89. Образотворче мистецтво Галичини ХХ ст.
90. Станіслав Людкевич – визначний діяч музичної культури України.

ВКАЗІВКИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

1. **Достатній теоретичний рівень.** Студент повинен розкрити тему, використовуючи підходи та наукові знання, загальновідомі в науковому дискурсі. Крім того, студент повинен у повному обсязі розкрити основні поняття й терміни, що стосуються проблеми реферативної роботи, користуючись понятійно-категоріальним апаратом, складеним у межах курсу «Культурологія».
2. **Дослідницький характер.** Робота повинна містити: достатню кількість джерел (книг, статей, та інших розробок) вітчизняних і зарубіжних авторів; систематизацію та наліз різних думок і підходів, сформовану на цій основі власної точки зору; порівняння теоретичних поглядів різних вчень, розробку висновків, рекомендацій.
3. **Грамотність оформлення.** Робота не повинна містити граматичних і стилістичних помилок. Студент має дотримуватися правил цитування, оформлення зносок, списку літератури, що забезпечує розвиток культури оформлення наукових знань, необхідної для подальшої наукової й практичної діяльності.
4. **Творчість і новаторство.** У роботі належним чином має бути викладена власна точка зору студента, його висновки на основі досліджуваних ним концепцій. Студент має показати логіку переходу від концепцій, прийнятих у суспільстві, до власної нової позиції, яка має творчий характер і не є скопійованим матеріалом.
5. **Структура.** Робота має містити: вступ, де мають бути викладені актуальність теми дослідження, предмет та метод дослідження, окреслене проблемне поле, поставлені мета та завдання дослідження; основні розділи з логічною структурою викладення матеріалу; висновок із власною точкою зору на вирішення зазначеної в роботі проблеми; список літератури.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Що важливіше для культури?

- а) відмінність;
- б) подібність;
- в) своєрідність;
- г) унікальність;
- д) специфічність.

2. У чому виявляється комунікативна функція культури ?

- а) у практичній діяльності;
- б) у культурі спілкування;
- в) у культурі поведінки;
- г) у фізичній культурі.

3. Для успішного розвитку будь-якої національної культури потрібні:

- а) замкненість;
- б) відкритість;
- в) толерантне ставлення до інших;
- г) взаємодія з максимальною кількістю інших культур;
- д) ізоляція;
- е) відрубність.

4. Цілоком сучасна людина з'явилась:

- а) 60 тисяч років тому;
- б) 40 тисяч років тому;
- в) 20 тисяч років тому.

5. Перші галузі господарської діяльності людини:

- а) збирання;
- б) землеробство;
- в) скотарство;
- г) полювання;
- д) рибальство.

6. Де жив народ майя?

- а) Африка;
- б) Америка;
- в) Азія.

7. Найдавніші форми релігії:

- а) конфуціанство;
- б) фетишизм;
- в) тотемізм;
- г) даосизм;
- д) магія;

е) анімізм.

8. Текст законів Хаммурапі, який дійшов до нас, був записаний:

- а) на глиняній табличці;
- б) на папірусі;
- в) на камені;
- г) на папері.

9. Велика бібліотека „глиняних книг» була зібрана за наказом:

- а) Дарія I;
- б) Ашшурбанапала;
- в) Соломона;
- г) Хаммурапі.

10. Що винайшли шумери: а) папірус;

- б) папір;
- в) колесо;
- г) гончарний круг;
- д) бронзу;
- е) стремена;
- є) пиво.

11. Різновиди ідеографії:

- а) клинописна писемність;
- б) китайське письмо;
- в) індійське письмо.

12. Греки запозичили алфавіт у:

- а) фінікійців;
- б) єгиптян;
- в) шумерів.

13. Зазначте, хто з наведених осіб є:

- а) міфічним героєм;
- б) політичним діячем;
- в) діячем культури Стародавньої Греції.

Перикл, Фідій, Сократ, Ахілл, Геродот, Солон, Одісей, Архімед, Пісістрат, Язон, Есхіл, Софокл, Тезей, Геракл, Мирон, Фемістокл, Платон, Демосфен, Антей, Гіппократ, Аполлон, Геракліт.

14. Давньогрецький філософ:

а) Есхіл;	д) Фулідід;
б) Гомер;	е) Гіппократ;
в) Аристофан;	є) Геракліт;
г) Еврипід;	ж) Демосфен.

15. Що написав Софокл?

- а) «Медея»;
- б) «Цар Едіп»;
- в) «Прометей закутий»;
- г) «Хмари»;
- д) «Оси»;
- е) «Антігона»;
- є) «Лісистрата».

16. Автор скульптури «Дискобол»:

- а) Фідій;
- б) Поліклет;
- в) Мирон.

17. Першим висловив здогад про те, що весь світ складається з атомів:

- а) Демокрит;
- б) Піфагор;
- в) Аристотель.

18. Які філософи входили до великої філософської тріади античності?

- а) Сократ;
- б) Платон;
- в) Геракліт;
- г) Аристотель.

19. Основний центр елліністичної науки:

- а) Афіни;
- б) Олександрія;
- в) Антіохія.

20. Правильно розташуйте прізвища:

- а) грецький філософ, найяскравіший представник кінізму;
 - б) грецький філософ і вчений, вихователь Олександра Македонського;
 - в) давньогрецький математик, автор декількох книг з математики і геометрії;
 - г) грецький філософ, філософська школа якого проіснувала вісім століть;
 - д) грецький філософ, засновник філософської школи стоїцизму;
 - е) елліністичний поет і вчений, хранитель Олександрійської бібліотеки;
 - є) грецький архітектор;
 - ж) давньогрецький поет, один з фундаторів Олександрійської бібліотеки;
 - з) давньогрецький математик, механік, фізик, астроном, винахідник, інженер;
 - и) грецький вчений і поет, основоположник математичної географії, хранитель Олександрійської бібліотеки;
 - і) грецький мандрівник, «батько географії».
- Каллімах, Епікур, Ератосфен, Аристотель, Сострат Книдський, Архімед, Евклід, Діоген Синопський, Аполлоній Родоський, Зенон, Страбон.

21. Яке місто називали Парижем середніх віків?

- а) Рим;
- б) Константинополь;
- в) Лондон;
- г) Краків.

22. Правильно розташуйте прізвища:

- а) єпископ, якого називають батьком церковної історії, основоположник хронографії - специфічного середньовічного жанру історичного твору;
 - б) один з великих учителів Західної Церкви, який в 404 р. зробив перший латинський переклад Біблії (так звана «Вульгата»);
 - в) відомий церковний діяч і проповідник, константинопольський патріарх;
 - г) відомий візантійський історик, який при написанні своїх праць користувався старовинною літературою;
 - д) християнський святий, богослов і філософ, один з вождів іконошанувальників, „батько візантійської схоластики»;
 - е) автор канонів, гімнів і епіграм з чернечого життя;
 - є) визначний вчений, який заклав основи алгебри;
 - ж) просвітителів слов'ян, проповідник християнства;
 - з) константинопольський патріарх, організатор науки, автор твору «Бібліотека» або «Міріобібліон»;
 - и) просвітителів слов'ян, проповідник православ'я, засновник слов'янської азбуки і писемності;
 - і) філософ, історик, юрист і філолог, автор твору «Логіка»;
 - ї) візантійський художник, який переїхав у Московську Русь.
- Феодор Студит, Іоанн Дамаскин, Прокопій Кесарійський, Михайло Пселл, Євсей із Кесарії, Златоуст Іоанн, Феофан Грек, Мефодій, Лев Математик, Ієронім Блаженний, Кирило, Фотій.

23. Правильно розташуйте дати:

- а) освячення Софійського собору в Константинополі;
 - б) спалення храму Зевса в Олімпії за наказом візантійського імператора Феодосія II;
 - в) розкол християнства на дві церкви: західну - католицьку і східну - православну;
 - г) заснування першого в Європі Константинопольського університету;
 - д) захоплення і пограбування Константинополя латинськими хрестоносцями під час четвертого хрестового походу;
 - е) закриття спеціальним декретом візантійського імператора Афінської філософської школи - останнього оплоту античної культури;
 - є) укладення зводу римських законів (так званого Кодексу Юстиніана);
 - ж) заснування на Афоні руського монастиря.
- 425 рік; 426 рік; 528-534 рр.; 529 рік; 537 рік; 1054 рік; 1080 рік; 1204 рік.

24. Розташуйте події в хронологічній послідовності:

- а) перший розкол християнства;
- б) заснування Болонського університету;
- в) написання «Пісні про Роланда»;
- г) будівництво Нотр-Даму;
- д) початок готичної епохи;
- е) перша достовірна згадка про окуляри;
- є) початок діяльності англійського парламенту;

- ж) заснування Кембріджського університету в Англії;
- з) заснування Бенедиктом Нурсійським на півночі Італії першого монастиря в Західній Європі.

25. Для готичної архітектури було характерно:

- а) масивні склепіння, товсті з тесаного каменю стіни;
- б) звужені догори штилі, маленькі ажурні вежки та віконні арки створювали враження стрімкого пориву вгору;
- в) невеликі віконні та дверні отвори;
- г) масивність і напівтемрява всередині будівель;
- д) довгасті вікна, прикрашені вітражами.

26. Правильно розташуйте прізвища:

- а) вчений і латинський письменник з Іспанії, один з найбільш значних посередників між античною культурою та середньовіччям;
- б) християнський теолог і філософ, один з отців давньої церкви християнського Заходу, якого католицькі богослови назвали «Блаженим»;
- в) видатний філософ і теолог, один з найбільших церковних авторитетів, автор праці «Сума теології» - своєрідної енциклопедії католицького богослов'я;
- г) видатний французький філософ, теолог і письменник, виразник відкритого опору авторитету церкви;
- д) римський філософ і письменник, «великий вчитель середньовіччя»;
- є) державний діяч, пізніше абат одного з італійських монастирів, який об'єднав християнську традицію та світське знання, що привело до становлення світської культури;
- є) відомий англійський вчений, професор Оксфордського університету, який був одним з перших, хто наполягав на необхідності дослідного пізнання;
- ж) італійський чернець, традиція якого відображала неприйняття античної культури і призвела до духовного диктату церкви в середні віки.

Августин Аврелій, Ісидор Севільський, Аніцій Манлій Северин Боецій, Магн Флавій Аврелій Кассіодор, Фома Аквінський, П'єр Абеляр, Бенедикт Нурсійський, Роджер Бекон.

27. Головні риси епохи Відродження:

- а) гуманізм;
- б) мораль «вседозволення»;
- в) антропоцентризм;
- г) аскетизм;
- д) критичний метод пізнання.

28. Розташуйте події в хронологічній послідовності:

- а) винайдення друкарського верстата;
- б) відкриття Краківського університету;
- в) другий розкол християнства, початок Реформації;
- г) створення першого кишенькового годинника («Нюрнберзьке яйце»);
- д) побудова в Італії за проектом Мікеланджело першої публічної бібліотеки в Західній Європі (Лауренціани);

е) побудова в Лондоні великого театру «Глобус».

29. З якого твору Уільяма Шекспіра взяті такі слова: «Бути чи не бути?»:

- а) «Гамлет принц Датський»;
- б) «Король Лір»;
- в) «Отелло».

30. Головний культурний центр Італії епохи Відродження:

- а) Венеція;
- б) Мілан;
- г) Рим;
- д) Флоренція.

31. Кому належить думка, що саме мир, а не насильство і війни, втілює в собі всі цінності людської культури. Мир - це «джерело, батько, годувальник, множитель і захисник усього найкращого, що будь-коли існувало... на землі»:

- а) Томасу Мору;
- б) Еразму Роттердамському;
- в) Томмазо Кампанеллі.

32. Кого з визначних французьких драматургів О.С.Пушкін називав «поет закоханих жінок і царів»?

- а) П'єра Корнеля;
- б) Жана Расіна;
- в) Жана Батіста Мольєра.

33. Правильно розташуйте прізвища:

- а) французький живописець, творець найбільш універсальної доктрини класицизму, фундаментом якого вважав раціоналізм;
- б) великий англійський фізик, астроном, математик, який відкрив закон всесвітнього тяжіння;
- в) французький філософ, історик, письменник, найвидатніший діяч французького Просвітництва;
- г) німецький поет і драматург, теоретик мистецтва Просвітництва, автор праць з естетики;
- д) англійський філософ, який вважав, що при відсутності громадянського стану завжди є війна всіх проти всіх, збиткова для всіх;
- е) італійський фізик і математик, який винайшов барометр і дав основу для науки метеорології;
- є) французький філософ, історик, просвітител, письменник, якого поруч з Вольтером називають «патріархом» французького Просвітництва;
- ж) англійський філософ, просвітител, теоретик англійського раціоналізму;
- з) німецький письменник і мислитель, автор всесвітньо відомої драматичної поеми «Фауст»;

- и) великий шотландський поет;
- і) іспанський живописець, графік, який здійснив глибокий вплив на все європейське мистецтво;
- ї) англійський вчений, який першим відкрив кровообіг і став засновником фізіології як науки;
- й) італійський письменник і мемуарист, неперевершений авантюрист, який став персонажем багатьох художніх творів;
- к) німецький просвітитель, дослідник національних культур, історіософ, літературознавець;
- л) швейцарський педагог.

Йоган Вольфганг Гете, Роберт Берне, Вольтер, Уільям Гарвей, Еванджеліста Торрічеллі, Ісаак Ньютон, Томас Гоббс, Шарль Луї Монтеск'є, Нікола Пуссен, Джон Локк, Йоганн Фрідріх Шіллер, Джованні Казанова, Франсіско Хосе де Гойя, Йоганн Генріх Песталоцці, Йоганн Готфрід Гердер.

34. Заповніть таблицю «Розвиток науки і техніки в ХІХ ст.»

<i>Винаходи, відкриття</i>	<i>Прізвища</i>
Парова машина	
Паровоз «Ракета»	
Пароплав і підводний човен «Наутилус»	
Електродинаміка	
Теплова електростанція	
Радіоактивність	
Кінематограф	

Роберт Фултон, Томас Едісон, брати Люм'єри, Джеймс Уатт, Андре Ампер, Джордж Стефенсон, П'єр Кюрі і Марія Склодовська-Кюрі.

35. Характерні риси тоталітарної культури:

- а) аполітичність;
- б) творча свобода;
- в) схиляння перед силою, жорстокістю і насильством;
- г) ліризм;
- д) інтимність;
- е) контроль над мистецтвом, наукою, людською думкою;
- є) створення образу ворога в літературі.

36. Правильно співвіднесіть прізвища письменників та їхні твори: Оноре де

Бальзак	«Книга пісень»
Стендаль	«Пан Тадеуш»
Генріх Гейне	«Собор Паризької богоматері»
Джеймс Фенімор Купер	«Дон Жуан»
Майн Рід	«Уеверлі»
Жюль Верн	«Вершник без голови»
Віктор Гюго	«Діти капітана Гранта»
Адам Міцкевич	«Останній з могікан»
Джордж Байрон	«Людська комедія»

Вальтер Скотт «Пармський монастир»
 Ярослав Гашек «Три мушкетери»
 Олександр Дюма-старший «Пригоди бравого
 солдата Швейка».

37. Правильно розташуйте прізвища:

- а) німецький філолог, збирач та видавець казок;
- б) видатний французький письменник, який теоретично обґрунтував натуралізм та імпресіонізм - напрями у літературі і мистецтві останньої третини ХІХ ст.;
- в) німецький і американський фізик, творець теорії відносності;
- г) американський письменник, «батько американської літератури»;
- д) австрійський вчений, психолог, засновник психоаналізу;
- е) італійський радіотехнік і підприємець, який одержав патент на винахід радіоприймача;
- є) англійський природознавець;
- ж) французький живописець, графік і скульптор;
- з) німецький філософ, поет, один із засновників «філософії життя»;
- и) бельгійський письменник-символіст, лауреат Нобелівської премії, якого називали «бельгійським Шекспіром»;
- і) американський астронавт, який першим із землян ступив на поверхню Місяця.

П'єр Огюст Ренуар, Фрідріх Ніцше, Вільгельм Грімм, Чарльз Дарвін, Гульєрмо Марконі, Зигмунт Фрейд, Альберт Ейнштейн, Моріс Метерлінк, Вашингтон Ірвінг, Ніл Армстронг, Еміль Золя.

39. Грецький історик, який писав про населення стародавньої України:

- а) Птолемей; г) Пліній Старший;
- б) Геродот; д) Іордан.
- в) Прокопій;

40. Головний бог у язичників:

- а) Дажбог; г) Ярило;
- б) Перун; д) Коляда;
- в) Велес; е) Стрибог.

41. Бог Сонця у язичників:

- а) Перун; г) Ярило;
- б) Велес; д) Купала.
- в) Коляда;

42. На місті Херсонеса стоїть сучасне місто:

- а) Керч;
- б) Севастополь;
- в) Феодосія.

43. На місті Пантікапея знаходиться сучасне місто:

- а) Керч;
- б) Севастополь;
- в) Євпаторія.

44. Князь, при якому культура Київської Русі досягла найвищого розквіту:

- а) Володимир Великий;
- б) Ярослав Мудрий;
- в) Володимир Мономах.

45. Герой народного епосу, реальна історична особа:

- а) Ілля Муромець;
- б) Добриня Микитич;
- в) Альоша Попович.

46. Правильно розташуйте прізвища:

- а) відомий мандрівник, географ XI ст.;
 - б) давньоруський художник;
 - в) письменник-публіцист XI ст., перший митрополит з руських;
 - г) видатний літописець, батько вітчизняної історії;
 - д) співець, виконавець билин та переказів XI ст., якого згадує автор «Слова о полку Ігоревім»;
 - е) скульптор, який зробив погруддя Я.Мудрого; є) автор опери «Ярослав Мудрий»;
 - ж) автор драми «Ярослав Мудрий».
- Іван Кочерга, М.М.Герасимов, Адам Бременський, Нестор, Григорій Майборода, Боян, Аліпій, Іларіон.

47. Правильно розташуйте дати:

- а) заснування Києво-Печерського монастиря;
 - б) побудова Софії Київської;
 - в) написання «Слова о полку Ігоревім»;
 - г) побудова Успенського собору Києво-Печерської лаври;
 - д) написання «Повісті минулих літ»;
 - е) побудова Троїцької надбрамної церкви Києво-Печерської лаври; є) заснування міста Житомира;
 - ж) побудова церкви Василя в Овручі;
 - з) зруйнування Десятинної церкви;
 - и) запровадження на Русі християнства.
- 1108 рік, 988 рік, 884 рік, 1051 рік, 1190 рік, 1037 рік, 1089 рік, 1240 рік, 1113 рік, 1187 рік.

48. Розташуйте в хронологічній послідовності вихід в світ таких книг:

- а) «Острозька Біблія»;
- б) «Апостол» у Львові;
- в) Пересопницьке Євангеліє;

- г) слов'янська граматика Мелетія Смотрицького;
- д) перша київська книжка «Часослов»;
- е) «Прогностична оцінка поточного 1483 року» Юрія Дрогобича; є) перші полемічні твори «Ключ царства небесного» і «Календар римський новий» Герасима Смотрицького;
- ж) «брошка Польщі» Мартина та Йоахіма Бельських;
- з) перший словник української мови «Лексиконь словеноросский альбо имен толкование» П.Беринди;
- и) полемічний твір «Пересторога» невідомого автора, що друкувався під псевдонімом Клірик Острозький.

49. Першою науковою установою України вважається:

- а) Львівська братська школа;
- б) Острозька слов'яно-греко-латинська академія;
- в) Києво-Могилянська академія.

Завдання для тестової перевірки знань студентів

50. У XVIII ст. колегіуми існували в містах України:

Полтаві; Харкові; Києві; Переяславі; Чернігові.

51. Перша спеціальна музична школа у Україні виникла:

Чернігові; Батурині; Глухові.

52. Друга золота доба українського мистецтва:

- а) кінець XVI - початок XVII ст.;
- б) часи Б.Хмельницького;
- в) часи гетьманування І.Мазепи.

53. Які українські гетьмани навчалися в Києво-Могилянській академії:

- а) Іван Виговський;
- б) Іван Скоропадський;
- в) Іван Самойлович;
- г) Іван Мазепа;
- д) Кирило Розумовський;
- е) Юрій Хмельницький; є) Пилип Орлик;
- ж) Данило Апостол;
- з) Павло Полуботок.

54. Видатний український історик, публіцист і громадський діяч, творець першої систематизованої політичної доктрини українства:

- а) В.Антонович;
- б) М.Костомаров;
- в) М.Драгоманов.

55. Перший організатор товариства «Просвіта» в колишній російській Україні, голова просвіти в Києві:

- а) Борис Грінченко;
- б) Павло Житецький;
- в) Микола Лисенко;
- г) Євген Чикаленко;
- д) Софія Русова.

56. Передові українські кола вважали його «консулом України в Європі», а за словами І.Франка, навколо нього виник своєрідний осередок політичної еміграції, який став «центром коли не українського руху, то української думки протягом цілих 20-ти літ»:

- а) М.Драгоманов;
- б) М.Павлик;
- в) С.Подолінський;
- г) І.Пулюй.

57. Часопис «Друг» видавався:

- а) М.Драгомановим;
- б) О.Терлецьким;
- в) І.Франком;
- г) М.Павликом.

58. Кого називали «золотою трійцею» Наукового товариства ім. Шевченка?

- а) М.Грушевського;
- б) І.Франка;
- в) Володимира Гнатюка;
- г) Сергія Єфремова;
- д) Агатангела Кримського;
- е) Степана Смаль-Стоцького.
- є) перший український пілот;
- є) український вчений медик.

Левко Мацієвич, Микола Страшеско, Лев Симиренко, Іван Піддубний, Петро Прокопович, Микола Аркас, Орест Левицький.

59. Правильно розташуйте прізвища:

- а) автор мелодії до «Заповіту» Т.Шевченка;
- б) скульптор, автор пам'ятника Б^мельницькому в Києві;
- в) автор першого в Україні історичного роману «Чорна рада»;
- г) автор поезій «Я русин був, єсьм і буду» та «Підкарпатські русини», що в 1919-1938 рр. були гімнами закарпатських українців;
- д) російський скульптор, один з авторів пам'ятника святому Володимиру в Києві;
- е) український живописець та педагог;
- є) український письменник, театральний діяч;
- ж) український співак;
- з) український письменник.

Олександр Мишуга, Михайло Микешин, Михайло Старицький, Андрій Чайковський, Пантелеймон Куліш, Олександр Духнович, Іван Сошенко, Петро Клодт, Гордій Гладкий.

60. З яких творів Т.Г.Шевченка ці вислови, які стали крилатими:

- а) «Нема на світі України
Немає другого Дніпра»;
- б) «Борітеся - поборете!»;
- в) «Гомоніла Україна, довго гомоніла».
«І мертвим, і живим...», «Кавказ», «Гайдамаки».

61. Під псевдонімом «Гетьманець» розпочав свою театральну діяльність:

- а) М.Кропивницький;
- б) М.Старицький;
- в) І.Карпенко-Карий;
- г) М.Садовський.

62. Первісна назва драми І.Франка «Украдене щастя»:

- а) «Жандарм»;
- б) «Гірка доля»;
- в) «Правда».

63. Музичне товариство «Боян» було створене: У Києві, Львові, Єлисаветграді 1864 р.; 1881 р.; 1891 р. на чолі з:

М.Кропивницьким, А.Вахнянином, М.Вербицьким

64. Представниками якого напрямку були:

- а) В.Сосюра, В.Чумак, В.Елланський;
 - б) М.Зеров, П.Филипович, М.Рильський;
 - в) Я.Савченко, Д.Загул, В.Кобилянський.
- Неокласицизму, романтизму, символізму.

65. Ректором Української Академії мистецтв був:

- а) Г.Нарбут;
- б) М.Бойчук;
- в) О.Мурашко.

66. Яку співачку назвав корифей українського театру П.К.Саксаганський «українським соловейком»?

- а) Оксану Петрусенко;
- б) Соломію Крушельницьку;
- в) Марію Литвиненко-Вольгемут;
- г) Зою Гайдай.

67. Правильно розташуйте дати:

- а) заснування Державного заслуженого академічного українського народного хору імені Г.Верьовки;

- б) вихід на екрани фільму О.Довженка «Земля»;
 - в) відкриття у Києві пам'ятника Т.Г.Шевченку;
 - г) заснування Української Академії наук;
 - д) створення в Києві Державної української мандрівної капели (скорочено - «Думка»);
 - е) вихід в ефір першої в Україні радіопередачі;
 - є) заснування Лесем Курбасом одного з перших українських театрів «Березіль»;
 - ж) заснування Української Академії мистецтв (згодом Художнього інституту) в Києві.
- 1917 рік, 1918 рік, 1920 рік, 1922 рік, 1924 рік, 1930 рік, 1939 рік, 1943 рік.

68. Заповніть таблицю «Відомі митці української науки і культу-

<i>Галузі</i>	<i>Прізвища</i>
Образотворче мистецтво	
Кібернетика	
Музика	
Економічна наука	
Історія	
Медицина	
Археологія	
Мостобудування і зварювання	
Літературознавство	
Психологія	

69. Авторами яких творів є перелічені письменники?

- а) О.Довженко «Правда і кривда»
- б) П.Панч «Поема про море»
- в) Г.Тютюнник «Гомоніла Україна»
- г) О.Гончар «Вир»
- д) М.Стельмах «Людина і зброя»

70. Правильно розташуйте українських митців та їх твори:

- а) Д.Клебанов опера «Богдан Хмельницький»
- б) К.Данькевич поема «Мазепа»
- в) В.Сосюра опера «Довбуш»
- г) С.Параджанов симфонія «Бабин Яр»
- д) С.Людкевич кінофільм «Тіні забутих предків».

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття і сутність культури.
2. Методологічні засади розуміння культури.
3. Мистецтво як засіб творення особистості.
4. Роль художньої культури в розвитку духовності людини.
5. Художня культура Стародавнього Єгипту.
6. Загальні риси та специфіка матеріальної та духовної культур Стародавньої Індії.
7. Художня культура Китаю.
8. Специфіка китайського мистецтва.
9. Художня культура Японії.
10. Стильові особливості китайської та японської архітектури.
11. Крито-мікенська культура.
12. Культура Греції архаїчного періоду.
13. Класичний період Стародавньої Греції.
14. Теми і жанри театрального мистецтва Стародавньої Греції.
15. Культура раннього Риму.
16. Римська культура епохи республіки .
17. Культура Римської імперії.
18. Жанри римської літератури.
19. Загальна характеристика культури Візантії.
20. Вплив християнського світорозуміння на цінності та ідеали Візантії.
21. Досягнення візантійської літератури.
22. Особливості візантійської філософії та літератури.
23. Архітектура і мистецтво Візантії V – VIII ст.
24. Характерні риси культури Середньовіччя.
25. Характерні ознаки середньовічного світосприйняття.
26. Жанри середньовічної літератури.
27. Виникнення схоластики.
28. Теми і жанри середньовічного театру.
29. Романська культура, готичний стиль.
30. Художня література епохи Відродження.
31. Мистецтво високого та пізнього Відродження.
32. Барокова культура Європи.
33. Загальна характеристика культури епохи Просвітництва.
34. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості.
35. Стиль рококо як мистецтво «галантної доби».
36. Мистецтво імпресіонізму.
37. Авангардизм у мистецтві: новий театр, драматизм у живописі, виражальні засоби у музиці.
38. Міфологія, побут та обряди східнослов'янських племен.
39. Особливості трипільської культури.
40. Характеристика Черняхівської культури та її особливості.
41. Вплив християнства на процеси розвитку культури Київської Русі.
42. Особливості світорозуміння людини часів Київської Русі.

43. Зародження і розвиток шкільної освіти. Наукові знання. Книжна справа.
44. Провідні жанри літератури Київської Русі.
45. Образотворче мистецтво. Архітектура. Театральне мистецтво. Музика.
46. Види прикладного мистецтва на Русі.
47. Основні жанри давньоруського образотворчого мистецтва.
48. Характеристика літератури та освіти Галицько-Волинського князівства.
49. Особливості архітектури, образотворчого мистецтва і художніх ремесел у Галицько-Волинському князівстві.
50. Козацька доба в історії та культурі України.
51. Характеристика феномену української історії – Запорізької Січі.
52. Специфіка національного варіанту бароко у літературі, театрі, музиці, архітектурі.
53. Барокові архітектурні ансамблі XVII – XVIII ст.
54. Здобутки української літератури XIX ст.
55. Основні літературні течії 20-х років в Україні та їх представники.
56. Національно-культурне піднесення 20–30-х років 20 ст. в Україні як передумова розбудови освіти і науки.
57. Основні риси розвитку української культури у другій половині XX століття.
58. Здобутки і втрати української культури у другій половині XX століття.
59. Розвиток основних напрямів культурної творчості на початку XX ст.
60. Доля української інтелігенції 20-50-х років XX ст.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Азаркін В.А., Горський В.С. Копернік. Бруно. Галілей. – К., 1974.
2. Аксиоми для нащадків: українські імена у світовій науці. – Львів, 1992.
3. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К, 1991.
4. Апанович О. Культура козацтва. Деякі аспекти розвитку культури Запорізької Січі // Укр. культура. 1991. № 1.
5. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса. – К., 1990.
6. Білецький П. О. Нариси з історії українського мистецтва. Українське мистецтво другої половини XVII-XVIII ст. – К., 1981.
7. Бичко А. К. Фольклорно-епічні джерела давньоруської культури // Філософська думка. 1981. № 6.
8. Библиер В.С. От наукоучения - к логике культуры. Два философских введения в двадцать первый век. – М., 1991.
9. Бонгард-Левин Г.М. Древнеиндийская цивилизация. – М., 1980.
10. Брайчевський М.Ю. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
11. Васильев Л.С. История религий Востока. – М., 1988.
12. Винниченко В. Відродження нації: У 3 т. – К., 1990.
13. Гарин Э. Проблемы Итальянского Возрождения. – М., 1986.
14. Гвардини Р. Конец нового времени // Вопросы философии. 1990. №4.

15. Гофф В. Ле. Цивілізація середньовікового Запада. – М., 1992.
16. Грицак Я. Українське національне відродження: тяглість і перервність традицій // Зб. «Зустрічі». 1991.
17. Грушевський М. С. Хто такі українці і чого вони хочуть. – К., 1991.
18. Грюннебаум Г.З. Классический ислам. – М., 1988.
19. Гуревич А.Я. Средневековый мир: культура безмолствующего большинства. – Л., 1990.
20. Донцов Д. Історія розвитку української національної ідеї. – К., 1991.
21. Дорошенко Д. Нарис історії України. – К., 1991.
22. Древние цивилизации. – М., 1990.
23. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XVI - XVIII ст. – К., 1983.
24. Запаско Я. Мистецтво книги на Україні в XVI - XVIII ст. – Львів, 1971.
25. Запаско Я. Мистецька спадщина Івана Федорова. – Львів, 1974.
26. Зарубіжні українці. Довідник. – К., 1991.
27. Іванишин В. Українська церква і процес національного відродження – К., 1990.
28. Ісаєвич Н.Д. Братства і їх роль у розвитку української культури в XVI - XVIII ст. – К., 1969.
29. Історія української літератури: У 2 т. – К., 1987.
30. Ісаєвич Я.Д. Культура Галицько-Волинської Русі //Вопросы истории. 1973. № 1
31. Искусство XX века. – М., 1991.
32. Кирчів Р. Г. Етнографічно-фольклористична діяльність «Руської трійці». – К., 1990.
33. Кондратюк К. К. Нариси історії українського національно-визвольного руху. – Тернопіль, 1993.
34. Коннар А. Греческая цивилизация. – М., 1992.
35. Конрад М. Нарис історії стародавньої філософії. – Рим, 1974.
36. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство. – К., 1904.
37. Крип'якевич. І. П. Історія України. – Львів, 1990.
38. Культура і побут населення України. – К., 1933.
39. Культура українського народу. – К., 1994.
40. Культурне Відродження в Україні: історія і сучасність. – Тернопіль, 1993.
41. Культура Древнего Египта. – М., 1976.
42. Куликов В.С. Китайцы о себе. – М., 1989.
43. Курбас Л. Березіль: Із творчої спадщини, – К., 1988.
44. Лекції з історії світової та вітчизняної культури. – Львів, 1994.
45. Літопис Граб'янки. – К., 1954.
46. Лісовий В. Дмитро Іванович Чижевський: онтологія, гносеологія, філософія культури //Філософська і соціологічна думка. 1994. №5-6.
47. Лосев А.Ф. История античной эстетики. – М., 1962-1988.
48. Магочій ГІ. Українське національне відродження. Нова аналітична структура //Укр. істор. журн. 1991. № 3.
49. Макаров А. Світло українського бароко. – К., 1994.
50. Макаруч С. А. Український етнос /Виникнення та історичний розвиток. – К., 1992.

51. Маланюк Е. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
52. Малахов Л. А. Нація в полі культури //Філософська і соціологічна думка. 1991. № 8.
53. Монтэ П. Египет Рамзесов. – М., 1989.
54. Наливайко Д.С. Україна і європейське Відродження //Вітчизна, 1972. № 5.
55. Наливайко Д. Козацька християнська республіка. – К., 1992.
56. Нічик В.М., Литвинов В.Д. Стратій Я.Н. Гуманістичні та реформаційні ідеї на Україні (XVI - початок XVII ст.) – К., 1991.
57. На ріках вавилонських: з найдавніших культур Шумеру, Вавилону, Палестини. – К., 1991.
58. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. – К., 1991.
59. Огієнко І. Українська культура. – К., 1918.
60. Основы исторической типологии культуры. – М., 1989.
61. Очерки истории искусства. – М., 1987.
62. Парандовський Я. Міфологія, вірування та легенди стародавніх греків та римлян. – К., 1977.
63. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури. – Харків, 1990.
64. Полевой В. М. Малая история искусств //Искусство XX века. – М., 1991.
65. Постмодернизм и культура. – М., 1991.
66. Самосознание европейской культуры XX века. – М., 1991.
67. Семчишин М. Тисяча років української культури. – К., 1993.
68. Сергієнко Г. Я. Т.Г.Шевченко і Кирило-Мефодіївське братство. – К., 1983.
69. Смолій В.А., Гуржій О.І. Як і коли почала формуватися українська нація. – К., 1991.
70. Субтельний Р. Я. Україна. Історія. – К., 1991.
71. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. – К., 1993.
72. Тойнби А. Постижени и истории. – М., 1991.
73. Українська культура. Лекції за ред. Дмитра Антоновича. –К., 1993.
74. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. – К., 1991.
75. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
76. Философия. Религия. Культура. – М., 1992.
77. Хейзинга Й. Осень средневековья. – М., 1988.
78. Хижняк З. І. Києво-Могилянська академія. – К., 1988.
79. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К., 1992.
80. Шпорлюк Р. Українське національне відродження в контексті європейської історії кінця XVIII - початку XX ст. //Україна. Наука.. Культура. – К., 1991.

Додаткова

81. Андреев Л. Импрессионизм. – М., 1980.
82. Антична культура: Довідник – К., 1993.
83. Античность как тип культуры. – М., 1988.

84. Антонова Е. Очерки культуры древних земледельцев Передней и Средней Азии. – М., 1984.
85. Антонович В. Про козацькі часи на Україні. – К., 1981.
86. Афанасьєва В. Искусство Древнего Востока. – М., 1977.
87. Бадак А.Н., Войнич И.Е., Волчек Н.М. и др. История Древнего мира: Древний Рим. – Минск, 1998.
88. Баткин Л.И. Итальянское Возрождение в поисках индивидуальности. – М., 1989.
89. Белый А. Символизм как миропонимание. – М., 1994.
90. Бердяев Н.А. Смысл истории. – М., 1990.
91. Берковский Н.Я. Романтизм в Германии. – Л., 1973.
92. Бойко О.Д. Історія України. – К., 2002.
93. Боннар Андре. Греческая цивилизация. – М., 1992. – Кн. 1-3.
94. Брайтчевський М. Утвердження християнства на Русі. – К., 1988.
95. Введение в культурологию: Учеб. пособие для вузов / Рук. автор. кол. Е.В. Попов. – М., 1995. – С. 336.
96. Вейнберг И. Человек в культуре Ближнего Востока. – М., 1986.
97. Винниченко В. Заповіт борцям за визволення. – К., 1991.
98. Винничук Л. Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. – М., 1988.
99. Герасимова-Персидська Н. Хоровий концерт на Україні в XVII–XVIII ст. – К., 1978.
100. Горфункель А.Х. Гуманизм и натурфилософия итальянского Возрождения. – М., 1987.
101. Григорьева Т.П. Японская художественная традиция. – М., 1979.
102. Гришелева Л.Д. Формирование японской национальной культуры. – М., 1979.
103. Грушевський М. Культурно-національний рух на Україні в XVI – XVII вв. – К., 1912.
104. Грушевський М.С. Історія України-Руси. – К., 1991. – Т.1.
105. Грушевський С. Духовна Україна: Зб. творів. – К., 1994.
106. Гуменна Д. Минуле пливе в майбутнє. Розповідь про Трипілля. – Нью-Йорк, 1978.
107. Гуревич А. Проблемы средневековой народной культуры. 1981.
108. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. – М., 1991 – Вып.2
109. Дмитрієва Н., Акімова Л. Античне мистецтво: нариси. – М., 1999.
110. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів, 1991.
111. Драгоманов М. Вибране. – К., 1996.
112. Затонский Д. Европейский романтизм. – К., 1984.
113. Златоструй. Древняя Русь X – XIII веков. – М., 1990.
114. Знойко О. Міфи Київської землі та події стародавні. – К., 1989.
115. Ивбулис В.Я. Модернизм и постмодернизм. – М., 1988.
116. Ильина Т.В. История искусства. Западноевропейское искусство. – М., 1983.
117. История искусства зарубежных стран. Возрождение. – М., 1982.
118. Історія світової культури / За ред. проф. Л.Т.Левчук. – К., 1994.
119. Історія України: Курс лекцій. / У 2 кн. – К., 1991. – Кн. 1.

120. Історія українського мистецтва: У 6 т. – К., 1968. – Т. 3.
121. Історія української культури / За ред. І.Крип'якевича. – К., 1995.
122. Історія української культури. – К., 1993.
123. Історія української культури: Побут. Письменство. Мистецтво. Театр. Музика / За загальною ред. Івана Крип'якевича, -4-е вид., стереотипне. – К., 2002.
124. Історія української культури / За ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. – К., 2000.
125. Історія української культури / Гол. ред Б.Є.Патон. – К., 2001.
126. Карсавин Л.П. Культура средних веков. – К., 1995.
127. Касьянов Г. Українська інтелігенція 1920–30-х років: соціальний портрет та історична доля. – К., 1993.
128. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX – XX століть. – К., 1993.
129. Касьянов Г. Українська інтелігенція у русі опору 1960–80-х років. К., 1995.
130. Кессиди Ф.Х. От мифа к логосу. – М., 1972.
131. Кордон М.В. Українська та зарубіжна культура. – К., 2003.
132. Куликов В.С. Китайцы о себе. – М., 1989.
133. Кулькова И. Философия и искусство модернизма. – М., 1988.
134. Культура Византии второй половины VII – XV вв. – М., 1989.
135. Культура Византии IV – первой половины VII вв. – М., 1988.
136. Культура українського народу. – К., 1994. – С.213–266.
137. Культура эпохи Возрождения и Реформации. – М., 1981.
138. Культура эпохи Возрождения. – Л., 1986.
139. Ладинский А. В дни Каракаллы. – Минск, 1987.
140. Лозко Г.С. Українське народознавство. – К., 1995.
141. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. – М., 1978.
142. Любимов Л. Искусство Древнего мира. – М., 1980.
143. Макаров А.М. Світло українського бароко. – К., 1994.
144. Маланюк Є. Книга спостережень. – К., 1996.
145. Маланюк Є. Нариси з історії нашої культури. – К., 1992.
146. Мастера классического искусства Запада. – М., 1993.
147. Матье М. Искусство Древнего Египта. – М., 1970.
148. Медведев И.П. Византийский гуманизм XI–XV вв. – М., 1976.
149. Мистецтво і етнос. Культурологічний аспект. – К., 1991.
150. Мишанич О. Українське бароко. – К., 1993.
151. Момзен Т. История Рима. – М., 1993.
152. Муратова К. Мастера французской готики 12–13 в. – М., 1988.
153. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинство и варварство. – М., 1990.
154. Нічик В.М. Петро Могила в Україні. – К., 1997.
155. Оссовская М. Рыцарь и буржуа. – М., 1987.
156. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997.
157. Полонська-Василенко Н. Історія України. – К., 1995.

158. Померанцева Н. Эстетические основы искусства Древнего Египта. – М., 1985.
159. Попович М.В. Мировоззрение древних славян. – К., 1985.
160. Попович М.В. Нарис історії культури України. – К., 1998.
161. Преображенский К. Как стать японцем? – М., 1989.
162. Преображенський П. В світі античних ідей та образів–М.,1965.
163. Проблемы Просвещения в мировой литературе. – М., 1970.
164. Пронников В.А., Ладанов И.Д. Японцы. – М., 1983.
165. Рыбаков Б.А. Язычество древних славян. – М., 1981.
166. Сарабьянов Д.В. Стиль модерн. – М., 1989.
167. Седов В.В. Происхождение и ранняя история славян.–М., 1979.
168. Січинський В. Чужинці про Україну. – Львів, 1991.
169. Терещенко Ю.І. Україна і Європейський світ. – К., 1996.
170. Тронский И.М. История античной литературы. – М., 1988.
171. Удальцова З.В. Византийская культура. – М., 1988.
172. Українська культура: Лекції /За редакцією Дмитра Антоновича. – К., 1993.
173. Українська та зарубіжна культура / Уклад. В.Г. Грінченко. – Кіровоград, 2002.
174. Українська та зарубіжна культура / Роман Вечірко, Олександр Семашко, Володимир Олефіренко. – Київ, 2003.
175. Українська та зарубіжна культура / Уклад. В.Г. Грінченко. – Кіровоград, 2002.
176. Українська та зарубіжна культура / Ред. М.М. Закович. – К., 2002.
177. Українська та зарубіжна культура. Олійник Т.С. – Тернопіль, 2002.
178. Українська художня культура: Навч. посіб. – К., 1996.
179. Фромм Э. Бегство от свободы. – М., 1990.
180. Хейзинга Й. Осень средневековья. – М., 1988.
181. Хижняк З.І. Києво-Могилянська академія. – К., 1991.
182. Чижевський Д. Філософія і національність. – К., 1994.
183. Шевчук В. Козацька держава. – К., 1996.
184. Шеремет Л. Формування особистості засобами культури.–2001.
185. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1992.
186. Шудря К. Художнє передбачення майбутнього. – К., 1991.
187. Юдкін І. Східно-західні взаємини української культури //Українознавство в розбудові держави. – Кн.1. – К.,1994.